

LUONNON SOPEUTUMINEN TALVEEN

Eläimet

- Eläimet valmistautuvat talveen keräämällä ruokavarastoja, hankkimalla paksun rasvakerroksen ja vaihtamalla talveksi lämpimän talviturkin. Suurin osa linnuista muuttaa etelään.
- Eläimet voivat suojautua kylmältä elämällä lumen alla. Jotkut eläimet, esim. kanalinnut, kaivautuvat lumikoloon eli *kieppiin*.
- Osa suomalaisista eläimistä saa talveksi valkoisen talviturkin. Nisäkkäistä tällaisia ovat metsäjänis, kärppä, lumikko ja naali. Linnuista täysin valkoiseksi muuttuvat riekko ja kiiruna.
- Karhu, mäyrä ja supikoira nukkuvat *talviunta*. Talviunessa ruumiinlämpö on lähes normaali, joten ne kuluttavat nukkuessaan paljon energiaa. Sitä ne saavat paksusta rasvakerroksesta.
- Siili ja lepakot vaipuvat *talvihorrokseen*. Se on talviunta syvempi tila. Ruumiinlämpö on vain pari astetta ja hengitys hyvin hidasta. Eläin on tajuton.
- Vaihtolämpöiset eläimet (matelijat, sammakot, hyönteiset) vaipuvat *kylmänhorrokseen*. Ne ovat syvässä tajuttomuustilassa ja niiden ruumiinlämpö voi laskea jopa pakkasen puolelle.

Naali saa talveksi valkoisen turkin.

ELÄINTEN TULO SUOMEEN

- Suurin osa Suomen eläimistä on levinnyt tänne itse.
- Suomessa tavataan myös eläimiä, jotka ovat saapuneet tänne ihmisen tuomina. Tällaisia lajeja kutsutaan *vieraslajeiksi*. Joskus vieraslajeista on haittaa Suomen alkuperäisille eläimille.
- Monet vieraslajit ovat alun perin Pohjois-Amerikasta. Tällaisia ovat mm. valkohäntäkauris, minkki, piisami ja täplärapu. Supikoira ja fasaani ovat kotoisin Aasiasta.

Minkki on haitaksi Suomen luonnolle.

HIRVIELÄIMET

- Hirvi on Suomen suurin hirvieläin. Hirvi on sopeutunut hyvin Suomen luontoon. Sillä on pitkät jalat, joilla on hyvä liikkua lumessa tai suolla. Talvella sillä on paksu turkki.
- Metsäpeuroja elää Itä- ja Keski-Suomessa.
- Poro ja metsäpeura ovat hyvin samannäköisiä. Poroja on Lapissa. Ne ovat kotieläimiä, mutta liikkuvat luonnossa vapaana.
- Valkohäntäkauris tuotiin Suomeen Pohjois-Amerikasta. Luontoon päästettiin vain muutama kauris, mutta nyt niitä on jo 100 000.

metsäkauris

- Metsäkauris on Suomen pienin hirvieläin.
- Kaikilla Suomen hirvieläimillä on hieman erilaiset elintavat ja ravinto (*ekologinen lokero*). Näin ne eivät kilpaile keskenään.

SUURPEDOT

- Karhu on Suomen suurin petoeläin. Vaikka karhu on petoeläin, suurin osa sen ravinnosta on kasviksia, esim. mustikoita. Talvella karhu nukkuu talviunta. Suomessa on noin 2000 karhua.
- Susi on koiraeläin, joka elää laumoissa. (lauma = monta eläintä) Susien pääravintoa ovat hirvieläimet. Susia on Suomessa noin 300.
- Ilves on Suomen luonnon ainoa kissaeläin. Sen pääravintoa ovat jänikset ja kanalinnut. Se syö mielellään myös kauriita. Suomessa on noin 2000 ilvestä.
- Ahma on Suomen suurin näätäeläin. Ahma syö mielellään raatoja (= kuolleita eläimiä). Talvella se saalistaa itse poroja. Ahmat elävät Pohjois-Suomessa. Niitä on noin 300.
- Petoeläimiä on vainottu aina Suomessa. Ne saattavat aiheuttaa vahinkoa esim. karjalle. Petoeläimillä on kuitenkin tärkeä paikka luonnossa. Ne säätelevät kasvinsyöjien määrää.

ahma

PIKKUNISÄKKÄÄT

- Myyrät ja hiiret ovat *jyrsijöitä*. Ne syövät kasviravintoa. Hiirillä on isommat korvat ja silmät ja pitempi häntä kuin myyrillä.
- Päästäiset ja kontiainen (entinen maamyyrä) ovat *hyönteissyöjiä*. Niillä on erilaiset hampaat ja ravinto kuin jyrsijöillä.

- Myyrien määrä vaihtelee eri vuosina paljon. Noin 3-5 vuoden välein on *myyrävuosi*, jolloin myyriä on paljon. Sitten niiden määrä taas laskee.
- Myyrät lisääntyvät tehokkaasti. Ne saavat paljon poikasia ja tulevat nopeasti lisääntymisikään. Kun myyriä on vähän, ravintoa riittää kaikille. Näiden syiden takia myyrien määrä alkaa nousta.
- Kun myyriä on paljon, ravinto ei riitä kaikille. Lisäksi taudit alkavat levitä niiden keskuudessa. Kun myyriä on paljon, myös niitä syöviä petoja on paljon. Näiden syiden takia myyrien määrä alkaa taas laskea.
- Pikkunisäkkäät ovat tärkeää ravintoa monille pedoille, esim. pöllöille.
- Pikkunisäkkäistä on monenlaista harmia. Esim. metsämyyrä voi tuhota metsäpuiden taimia ja peltomyyrä voi tehdä tuhoja puutarhassa. Metsämyyrä levittää myyräkuumetta.

Metsämyyrä on jyräjä.

Kontiainen on hyönteissyöjä.

PÖLLÖT

- Pöllöt ovat *yöpetolintuja*. Ne saalistavat yleensä hämärässä tai pimeässä.
- Pöllö pystyy näkemään hyvin hämärässä. Pöllön silmät katsovat eteenpäin, mutta se pystyy kääntämään päätänsä jopa 270°.
- Kuulo on pöllön tärkein aisti. Se pystyy kuulemaan myyrän jopa lumen läpi.
- Kun pöllö lentää, siitä ei kuulu ääntä. Ne ottavat saaliseläimen terävien jalkojensa (*raatelujalat*) avulla. Pienen eläimen ne voivat niellä kokonaisena, mutta isomman eläimen ne paloittelevat nokalla (*raatelunokka*).
- Saaliseläimen karvat ja luut eivät sula pöllön sisällä. Pöllö poistaa ne *oksennuspallona* suun kautta.
- Myyrät ovat monen pöllön tärkeintä ravintoa. Huonona myyrävuotena pöllöt saavat vähän poikasia tai eivät pesi ollenkaan. Hyvänä myyrävuotena pöllöt saavat paljon poikasia.
- Suomessa pesii 10 pöllölajia. Suurin pöllö on huuhkaja ja pienin pöllö on varpuspöllö.

MUUTTOLINNUT

- Osa linnuista elää koko vuoden samalla paikalla. Niitä kutsutaan *paikkalinnuiksi*.

Tilhi

- *Vaelluslinnut* vaeltelevat ympäriinsä ravinnon perässä. Esimerkiksi tilhi pesii Lapissa, mutta vaeltaa pihlajanmarjojen perässä ympäri Suomea. Pöllöt vaeltavat sinne, missä on myyriä paljon.
- *Muuttolinnut* muuttavat talveksi etelämmäksi. Suurin osa Suomen linnuista on muuttolintuja.

- Linnut käyttävät muuttomatoilla suunnistuksen apuna erilaisia keinoja: maan magneettikenttää, auringon sijaintia, tähtitaivasta ja maamerkkejä.
- Linnuille laitetaan jalkoihin renkaita, jotta niiden liikkumisesta saataisiin tietoa. Lintujen selkään voidaan laittaa satelliittilähettämiä, jotka antavat hyvin tarkkaa tietoa linnun sijainnista.

Rengastettu lokki.